

https://doi.org/10.31516/2410-5333.053.23

УДК 316.346.36- 053.5/.8"465*06/*28":159.923(045)

Ю. Ю. Великий, викладач, Харківська державна академія культури,
м. Харків

grosman555@gmail.com

https://orcid.org/0000-0003-2639-7731

ДІТИ-МІЛЕНІАЛИ ПОЧАТКУ ХХІ СТ.

Розглянуто індивідуальні особливості дітей ХХІ ст., а саме Покоління Z — наймолодшого, сучасних школярів та студентів, котрі в майбутньому впливатимуть на життя всього людства. Висновано, що нове покоління заперечує і залишає в минулому відомий усім підхід до організації процесу навчання, коли учні повинні слухняно сидіти за партою та уважно слухати вчителя. Представники покоління Z демонструють неймовірне розуміння індивідуальності, відмінностей і унікальності. Вони транслюють власні цінності та бачення майбутнього, у якому прагнуть жити, й інфікують вірусом свободи дедалі більшу кількість людей, навіть з інших поколінь.

Ключові слова: *покоління Z, цифрові технології, соціальні мережі, нові технології.*

Ю. Ю. Великий, преподаватель, Харьковская государственная академия культуры, г. Харьков

ДЕТИ-МИЛЛЕНИАЛЫ НАЧАЛА ХХІ В.

Рассмотрены индивидуальные особенности детей ХХІ в., а именно Поколения Z — самого молодого, современных школьников и студентов, которые в будущем повлияют на жизнь всего человечества. Подытожено, что новое поколение отрицает и оставляет в прошлом известный всем подход к организации процесса обучения, когда ученики должны послушно сидеть за партой и внимательно слушать учителя. Представители поколения Z демонстрируют глубокое понимание индивидуальности, различий и уникальности. Они транслируют свои ценности и видение будущего, в котором хотят жить, и инфицируют вирусом свободы все большее количество людей, даже из других поколений.

Ключевые слова: *поколение Z, цифровые технологии, социальные сети, новые технологии.*

Yu. Yu. Velikiy, teacher Kharkiv State Academy of Culture, Kharkiv

CHILDREN-MILLENNIALS OF THE BEGINNING OF THE XXI CEN.

Purpose of the article. The characteristic features and individual characteristics of the children of the 21st century called the “Generation Z”, are considered.

Research methodology. The main motivation of actions of the generation Z is exclusively some interest and not the responsibility or compulsion. So the main task of close people is to watch and to direct unobtrusively to the right way, to advise, to be a partner but not to be a mentor or the “elder friend”.

Results. Young people have a possibility to learn new technologies and methods of a faster life because they do not have any previous experience and they have

“pure” brains. At the same time they are open to the perception of the unknown and have a great wish for knowledge.

Novelty. The unique cultural peculiarity of the present time is in the process of rapid changing of the technologic habits. And this, in return, leads to the emergence of the phenomenon, when each new generation, changing of which takes place every 20 years, according to the theory of generations, brings new patterns of thinking. Every new technological mode changes our way of life.

Practical significance. “Digital generation” accumulate a lot of knowledge, is ready to learn and to work much. Besides, they are ready to share it.

Keywords: *generation Z, digital technologies, social networks, new technologies.*

Постановка проблеми. Про сучасних школярів говорять, що вони народилися на світ «із мишкою в руці». Діти, народжені у XXI ст., змалку оточені комп'ютерами, ноутбуками, планшетами, смартфонами й ігровими приставками. І якщо двадцять років тому діти в середньому проводили перед екранами девайсів три години на день, то сьогодні — близько восьми. Раніше підліткових кумирів можна було побачити в журналах і по телевізору, а герої сучасної молоді — це зірки YouTube. І, звісно, вони вже не уявляють життя без Інтернету: для «двотисячників» він існував завжди.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теорію поколінь розробили американські вчені Вільям Штраус і Ніл Хоув у 1991 р., відповідно до якої кожному поколінню властива власна психологічна специфіка, яка залежить від подій у світі.

Дослідники демографії виокремлюють 8 поколінь населення світу:

1. Утрачене покоління (Lost Generation) — народжені в 1880–1900 рр.
2. Найвеличніше покоління, покоління споживачів (The Greatest Generation) — народжені в 1901–1924 рр.
3. Мовчазне покоління (Silent Generation) — народжені в 1925–1945 рр.
4. Бейбі-бумери (Baby Boom Generation) — народжені в епоху демографічного вибуху, в 1946–1964 рр.
5. Покоління X (Generation X) — народжені в 1965–1982 рр.
6. Покоління Y, міленіали (Generation Y) — народжені з 1983 до середини 1990 рр.
7. Покоління Z (Generation Z) — народжені між 1990 та 2012 рр.
8. Покоління Альфа — народжені після 2012 р. Передбачається, що так називатимуть народжених до 2025 р.

Наймоладше покоління сьогодення — це покоління Z (iGeneration, постміленіали). Поки що це школярі та студенти. Покоління Z можна назвати цифровими аборигенами. На відміну від своїх попередників, нинішні діти вже виростили зі смартфоном в одній руці та планшетом в іншій.

Свого часу Стів Джобс — засновник Apple та IT-візіонер — в інтерв'ю відзначив, що обмежував своїх дітей у користуванні гаджетами. Заглиблення у віртуальну реальність та повальна комп'ютеризація не подобаються й іншим батькам, педіатрам, психологам. Але соціологи одноставно стверджують: саме доступ до технологій сформував «покоління Z».

Мета статті — з'ясувати, чим покоління Z відрізняється від попередніх поколінь і чому деякі дослідники називають їх «мутантами».

Виклад основного матеріалу дослідження. Покоління Z пов'язані соціальними мережами, але ізольовані один від одного фізично. Їх особливість — інший формат сприйняття інформації. Для покоління Z пости у Facebook і Twitter становитимуть більше сенсу, ніж прочитана книга.

Соціальні мережі? Звичайно. Книги? Радше ні. Відеоігри? Однозначно. Спорт? У жодному разі. Швидкість? Так. Терпіння? Ні. Ось характеристики представника покоління Z — незалежного, впертого, прагматичного, того, який завжди перебуває в русі.

Для них набагато легше знайти цікаву інформацію в Інтернеті, вони повністю інтегрували свою особистість у світову павутину, одночасно маневруючи між вкладками браузера, завантажуючи пост на Facebook і фото в Instagram, відповідаючи на повідомлення в месенджерах.

Представники цього покоління хочуть отримувати все й відразу, звикли шукати в Інтернеті інформацію, яка є для них невідомою, готові купувати дорогі смартфони, водночас не хочуть платити за фільми чи музику, оскільки їх можна завантажити безплатно. Майже про все нове люди Z дізнаються із соціальних мереж.

Людяма покоління Z зручніше спілкуватися онлайн, а не особисто. Друзі в соціальних мережах так само важливі, як і реальні. Вісім з десяти представників покоління Z зареєстровані в соцмережах і вважають віртуальне життя не менш вагомим, ніж реальне.

Неодноразово представники цього покоління помічали, як значна кількість технологій і гаджетів застарівали, а їх змінювали нові. Саме тому в них сформувався особливий підхід до навчання: люди покоління Z почали займатися самоосвітою. Вони не чекатимуть, поки хтось запропонує їм допомогу, а просто зайдуть на Youtube й подивляться навчальне відео.

Згідно з дослідженнями, представники цього покоління проводять за комп'ютером у середньому три-чотири години, живуть, постійно непокоячись, що пропускають щось важливе. Їх навіть мучить думка про те, що щось нове та захоплююче пройшло повз.

Соціальні мережі — їх головний наркотик. Facebook, стрічка з фотографіями в Instagram, миттєві повідомлення в месенджерах, усюдисущі Twitter, Tumblr, відеоблогінг... Молодь з легкістю шукає інформацію, сподіваючись, що з Інтернетом може практично все.

Однак це відображається на уважності: оперативність сприйняття інформації зростає, а концентрація уваги постійно знижується. Представники покоління Z мають звичку переглядати очима, а не запам'ятовувати, а це шкодить навчанню.

Діти покоління Z — дивне поєднання дитячої безпосередності й дорослих умінь. Така дитина — не-дитина, котра живе у якомусь своєму світі, вражаючи глибиною сприйняття життя. Молодь начебто реагує на якісь невідомі нам зміни зовнішнього світу, створюючи безліч проблем батькам і вчителям.

Чим відрізняється покоління Z від своїх попередників і яких викликів для освіти варто від них чекати?

Дослідники теорії поколінь виокремлюють кілька основних ознак, притаманних людям 1995–2012 рр. народження (Регент, 2018).

По-перше, це свободолюбство. Покоління Z не сприймає найменших проявів втручання в їхній особистий простір, негативно ставиться до будь-якого обмеження волі — як фізичного, так і морального.

По-друге, необхідність отримувати оцінку всього, чим вони займаються (так звані «лайки», «вподобайки»), адже перебуваючи значну частину свого часу в мережі Інтернет, зокрема в різноманітних соцмережах, для людей генерації Z надзвичайно важливими є схвальні відгуки всього, що відбувається з ними, інших інтернет-користувачів.

По-третє, природна допитливість: молоді люди із задоволенням готові багато навчатися, пізнавати нове, проте це навчання відбувається переважно за допомогою самоосвіти через відеоблоги Youtube чи подібні хостинги.

По-четверте, здатність швидко акумулювати значну кількість знань і готовність ділитися ними, при цьому найчастіше відсутні комплекси стосовно будь-яких вікових, соціальних чи інших нерівностей. Досить часто це спричиняє непорозуміння із дорослими, адже генерація Z не визнає будь-яких героїв, зірок чи брендів. Вони кожного сприймають як рівного собі, не мають авторитетів, проте можуть мати кумирів — інколи реальних, а інколи навіть фантастичних персонажів кінофільмів чи художньої літератури.

По-п'яте, активність, не лише фізична, але й така, що стосується думок, ідей, зміни інтересів і навіть настрою.

Головною мотивацією вчинків покоління Z є виключно інтерес, а не обов'язок чи примус, тому головне завдання близьких людей — спосте-

рігати й ненав'язливо спрямовувати в необхідну течію, бути порадиником, партнером, а не наставником чи «старшим другом» (Регент, 2018).

Американський психолог Джин Твендж звертає увагу на те, що сучасне покоління Z надмірно використовує мобільні пристрої та стало психологічно набагато вразливішим, ніж попередники. На думку дослідника, показники депресії серед дітей стали значно вищими, починаючи з 2011 р.

Дж. Твендж зазначає, що «вік дорослішання» в дітей теж затримується: «18-річні зараз поводять себе, як колись себе поводити 15-річні, а 15-річні поводяться більше як 13-річні. Дитинство нині затягується» (Регент, 2018).

Емілі Черрі з Національного товариства із запобігання жорстокості щодо дітей у Британії повідомила «The Guardian»: «існує думка, що це покоління має бути найщасливішим, оскільки в нього є так багато зв'язків у всьому світі й так багато інформації на їхніх кінчиках пальців. Але ці зв'язки фактично відмежовують людей від справжньої дружби та можливості насолоджуватися світом разом».

Незабаром нинішні школярі стануть повнолітніми й займуть свою професійну нішу. За три роки вони становитимуть 20% робочої сили у світі, а це означає не тільки те, що роботодавцям доведеться шукати спільну мову з носіями нових цінностей — незалежними, вільними, не прив'язаними до одного офісу чи однієї країни людьми, котрі хочуть робити те, у що вірять, і отримувати від цього задоволення. І сам світ неминуче змінюватиметься завдяки їм.

Психолог і тренер з навчання Діана Житня працює з підлітками вже вісім років. За цей час вона встигла поспілкуватися з понад тисячею дітей, і у більшості з них відзначає слабку пам'ять. Причини — «надлишок інформації, яка не запам'ятовується, і звичка фіксувати все на пристрої». Крім того, діти мало читають. Але психолог наводить серйозну перевагу: «У них краще розвинута креативність, вони пропонують набагато цікавіші ідеї, ніж дорослі в аналогічних ситуаціях». Якщо додати до цього схильність до підприємництва та бажання працювати не заради грошей, а для суспільно важливих результатів, вимальовується обнадійлива картина. Можливо, у майбутню епоху роботів і автоматизації саме покоління Z вирішить ключові світові проблеми завдяки поєднанню таланту, бізнесу, альтруїзму й технологій.

Отже, перехід людства з постіндустріальної до інформаційної фази розвитку потребує негайних корінних змін у підході до освіти, передачі досвіду та культурних кодів.

Наведемо невеличку статистику. Учені підраховали за законом експоненціального зростання (коли швидкість зростання є пропорційною до значення величини) подвоєння знань у світі:

- перше відбулося приблизно з 750 до 1750 р. (тобто за 1000 років);
- друге — за 150 років (тобто в 1900 р.);
- третє — за 50 років (у 1950 р.).

Обсяг інформації, що зараз передбачає не тільки обмін відомостями між людьми, а між людиною й машиною, за ці півстоліття зріс у 8–10 разів.

Причому ця тенденція посилюється — з 2015 р. подвоєння обсягу знань людства відбувається за 2 роки, а за прогнозом на 2050 р. — за 1 тиждень. Це явище дістало назву «інформаційний вибух» та свідчить про початок інформаційної ери, коли знання людства та обсяг інформації збільшуватимуться з рекордною швидкістю.

Очевидно, що молодше покоління має можливості опанувати нові технології та способи життя швидше, оскільки ще не має попереднього досвіду. Водночас воно відкрите до сприйняття невідомого та прагне пізнання.

ЮНЕСКО ввела термін «реверсивне наставництво». Ідеться не тільки про те, що молодше покоління навчає старше, а про форму взаємодії, відповідно до якої обидві сторони змушені виходити із зони комфорту, мислити, працювати й навчатися по-новому, толерантно сприймаючи вікові та комунікативні особливості один одного.

Представники покоління Z не тільки знають, що їм робити, вони також знають, що робити вам (щоб краще з ними взаємодіяти). Ці діти дивним чином усвідомлюють своє призначення та цінності, здається, з коліски, чітко дотримують певної лінії поведінки, уміють співпрацювати й організувати дорослих навколо себе для досягнення якоїсь мети. Їх не збити зі шляху і не ошукати, вони знають, уміють і хочуть набагато більше, ніж колись мріяли попередники. Тому покоління Z нині часто здається «прибульцями» з майбутнього з незрозумілими ідеями та способом мислення.

Головна мотивація покоління Z — це інтерес, а наше основне завдання як батьків і вчителів — спостерігати й спрямовувати. Радше, бути партнерами та наставниками, оскільки всі спроби виховання й моралізаторства одразу зазнають невдачі. Молоді люди відчують будь-яку фальш і завжди знають, наскільки ви з ними щирі. Тому можна відразу забути про переконання з минулого, що головне «тримати марку». Будьте природними, з непідробним інтересом до них та того, що відбувається навколо.

Висновки. Отже, нове покоління заперечує і залишає в минулому знайомий усім підхід до організації процесу навчання, коли учні повинні слухняно сидіти за партою та уважно слухати вчителя. Сьогодні потребує справжньої взаємодії між дітьми й наставником, творчого та

гнучкого підходу до кожного навчального кроку, урахування індивідуальності й особливостей кожної дитини, прояву уяви та можливості ставитися до речей по-новому.

Представники покоління Z демонструють неймовірне розуміння своєї індивідуальності, відмінностей і унікальності кожного. Вони транслюють свої цінності та бачення майбутнього, у якому прагнуть жити й інфікують вірусом свободи дедалі більшу кількість людей, навіть з інших поколінь.

Перспективи подальших досліджень. У наступних публікаціях буде продовжено дослідження впливу покоління Z на життя людства та організацію процесу навчання сучасних дітей.

Список посилань

- Українське покоління Z: цінності та орієнтири. Результати загальнонаціонального опитування.* (2017). Київ.
- Центр розвитку навчальних "Покоління Z".* Взято с <http://pokoleniez.com.ua>
- Ірина Рубіс розповіла про особливості покоління Z.* Узято з <https://www.youtube.com/watch?v=x7pQaxPmpt8>.
- Вікіпедія.* Узято з <https://uk.wikipedia.org/wiki>.
- Якими вони вирости молоді люди покоління Z.* Узято з <http://ukrainianblog.info/yakymy-vony-vyrosly-molodi-lyudy-pokolinnya-z/>.
- Опанасенко, Ю. М. (2016). «Покоління Z: нові виклики для освіти». *Нова грамотність у цифровому столітті: збірник матеріалів*. Черкаси.
- Божко, О. О. (2016). «Покоління Z». *Нова грамотність у цифровому столітті: збірник матеріалів*. Черкаси.
- Покоління Z: як ми стаємо свідками появи нової генерації інноваторів.* Узято з earlybirds.platform.ma/z-generation.
- Ukrmedia: останні події України, ключові новини світу.* Узято з <https://ukr.media>.
- Регент, Ю. (2018). «Прибульці з майбутнього = покоління Z. Як з ними порозумітися?». *Нова школа*.

References

- Ukrainian generation Z: values and benchmarks. Results of a nationwide poll.* (2017). Kyiv. [In Ukrainian].
- Center for the development of skills "Generation Z".* Retrieved from <http://pokoleniez.com.ua>. [In Russian].
- Iryna Rubis spoke about the features of the Z generation.* Retrieved from <https://www.youtube.com/watch?v=x7pQaxPmpt8> [In Ukrainian].
- Wikipedia.* Retrieved from <https://uk.wikipedia.org/wiki>. [In Ukrainian].
- What did they grow up to young people of the generation Z.* Retrieved from <http://ukrainianblog.info/yakymy-vony-vyrosly-molodi-lyudy-pokolinnya-z/>. [In Ukrainian].
- Opanasenko, Yu. M. (2016). Generation Z: New Challenges for Education. *New Digital Literacy: a collection of materials*. Cherkasy. [In Ukrainian].

-
- Bozhko, O. O. (2016). *Generation Z. New Literacy in the Digital Age: a collection of materials*. Cherkasy. [In Ukrainian].
- Generation Z: How we are witnessing the emergence of a new generation of innovators*. Retrieved from earlybirds.platfor.ma/z-generation. [In Ukrainian].
- Ukrmedia: recent events in Ukraine, key news of the world*. Retrieved from <https://ukr.media>. [In Ukrainian].
- Regent, Y. (2018). “*Aliens from the Future — Generation Z. How to get to know them?*”. Nova shkola. [In Ukrainian].

Надійшла до редколегії 05.08.2018 р.